

شرح ادیبانه و فائده‌کننده بر غزلت

دوایب قط

www.ketab.ir

تحقیق و شرح و تفسیر طرّه‌ها از

سید محمد کبیر اللہ

برگس نسخہ دکتر سیم نیری

شمارت برنوع غزل، وزن غزل، اشارہ بہ آیت قرآنیہ و احادیث نبویہ، مغرور و توضیح وارہا و شرح شکر آیت دین خاں

بمقدمہ از دکتر علی شایخ الاسلام

استاد ممتاز ادبیات اسلامیہ و فلسفہ و جہاد و شکر ۱۳۸۹

شابک: 978-964-8387-69-8

شماره کتابشناسی ملی: ۴۳۹۴۵۷۶

عنوان و نام پدیدآور: شرحی ادیبانه و فالگونه بر غزلیات دیوان حافظ بر اساس نسخه دکتر سلیم نیساری مشتمل است بر نوع غزل... / شرح و توضیح واژه‌ها سید مهدی آیت‌اللهی؛ با مقدمه‌ای از علی شیخ الاسلامی. مشخصات نشر: تهران: جهان آرا، ۱۳۹۵. مشخصات ظاهری: ۱۰۷۵ ص.

موضوع: حافظ، شمس‌الدین محمد، ۷۹۲ ق. دیوان - نقد و تفسیر.

موضوع: Hafiz, Shamsoddin Mohammad, 14th century. Divan-Criticism & interpretation.

موضوع: شعر فارسی - قرن ۸ ق - تاریخ و نقد.

موضوع: Persian Poetry - 14th century-History and criticism

رده بندی دیوبی: ۸ فا ۱/۳۲

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۳۷۳ ش ۹ PIR /۵۴۳۵۲

سرشناسه: آیت‌اللهی، سید مهدی، ۱۳۱۷. Ayatullahi, Syed Mehdi

شناسه افزوده: شیخ الاسلامی، علی، ۱۳۱۵، مقدمه نویس.

شناسه افزوده: حافظ، شمس‌الدین محمد، ۷۹۲ ق. دیوان. شرح.

وضعیت فهرست نویسی: فیا

شناسنامه

نام کتاب: شرحی ادیبانه و فال گونه بر غزلیات حافظ

محقق و شارح: سید مهدی دادور معروف به آیت‌اللهی

ناشر: انتشارات جهان آرا

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول / بهار ۱۴۰۰

لیتوگرافی، چاپ، صحافی: کُمیل

قیمت: ۲۱۰/۰۰۰ تومان

مرکز پخش کتابفروشی عادل:

تهران - خیابان کارگر - خیابان روانمهر - پلاک ۱۵۸ طبقه دوم

تلفن ۰۲۱-۶۶۴۷۷۲۰۷ و ۰۲۱-۳۳۹۰۷۳۱۳

همراه: ۰۹۱۲۵۸۶۴۳۴۰

مرکز پخش: کتابفروشی حسینی

قم - خیابان ارم - پاساژ قدس - طبقه همکف بالا پلاک ۸۸

تلفن ۰۲۵-۳۷۷۳۷۴۰۵ (۰۲۵) همراه: ۰۹۱۲۲۵۳۷۵۴۶

حق طبع محفوظ

فهرست مطالب:

۷	مقدمه دکتر علی شیخ الاسلامی
۱۱	مقدمه شارح
۳۲	غزلیات
۱۰۲۹	کشف الغزل
۱۰۳۹	کشف الایات

www.ketab.ir

معمده دکتر شیخ الاسلام

استاد ممتاز ادبیات دانشگاه تهران و از چهره‌های ماندگار ۱۳۸۹

خواجه شمس الدین حافظ شیرازی یکی از بزرگترین و نامدارترین غزل سرایان عرفان و ادب فارسی در سراسر جهان و ایران است که وسعت نظر و بلندای اندیشه و لطافت روح و ظرافت ذوق و مهارت بیان و احاطه کم نظیر او به بیشتر معارف و علوم زمان، شخصیت او را چنان برجسته و بزرگ کرده است که همراه با چند اسوه و وزنه سنگین و وزین، همچون فردوسی، عطار، مولوی نظامی قله نشین عرفان و ادب گردیده و اهل ذوق و کمال را بر آن داشته است که کام عطش زده و تشنه خود را از زلال دریای بیکران معارف او سیراب و مشام جان زیبا شناسی و مشکل پسند خویش را از گلزار ادب و عطر آگین او معطر و نگاه دورنگر و باریک بین و ماورائی خود را به تماشاگاه راز او بینا و روشن کننده در کنار این عزت و عظمت کم نظیر که زاده فرهنگ فراگیر و عمق علم و ذوق سرشار و مطالعه و تسلط بر اکثر متون و آثار پیشینیان و نکته یا بی سخن سنجی و گزینش بهترین‌ها و پیرایش و آرایش اندوخته‌ی و تجربه‌ای ریشه دار و دیر یاب و دشوار گذشتگان و شناخت خصائص انسانی در ابعاد و آفاق گوناگون ظاهری و باطنی و آرمانها و آرزوها و نیازمندیهای آدمی است، حافظ از چنان زبان «فاخر» و «فراگیر» و الهام بخش و افق گشا و پر جلال و شکوه و در عین شیوایی و رسائی و همواری برخوردار است که همگان او را همدل و هم صحبت و هم زبان خود می‌دانند و در شادیها و غمها و فراز و نشیب‌ها و گوناگونی اطوار و احوال حیات خود به دیوان او پناه می‌برند و غزلهای ناب و سرودهای پرشور و التهاب او را زمزمه می‌کنند و همین قبول خاطر و لطف سخن خداداد، او را چنان

انیس و مونس خلوت و و جلوت اهل دل و «حال» کرده است که لسان الغیبش می‌نامند و گذشته از عموم مردم که از آن روز تا به امروز و تا فردا و فرداها سرخوش از باده معنوی و عرفانی و نه باده انگوری سرودهای اویند که کسانی هم که سهم و بهره‌ای از ذوق و شوق و شور و شیفتگی به عرفان و اشراق و ادب و هنر داشته و دارند به توضیح و تبیین غزلها پرداخته و کوشیده‌اند تا از ورای این زبان فاخر و ظریف و شکوهمندی که لازمه ظرافت و جلالت آن ایهام و ابهام و لایه دار بودن کلام است پرده بگیرند و چشم انداز زیباتر و ذوق آفرین‌تر و تازه‌تر و شاداب‌تر بر روی جان و دل شیفتگان این شاعر عارف بگشایند و گلدسته‌هایی از باغ و بستانهای معارف و خیال آفرینی و خیال انگیزی‌های ذوق و عاطفه او را به اهل ادب و عرفان هدیه کنند.

با صبا همراه بفرست از رخت گلدسته‌ای بو که بوئی بشنوم از خاک بستان شما
و سرانجام هم اعتراف کنند که آنچه از این معدن معارف کاویده یا می‌کاوند و به شرح شعر او می‌پردازند و لطائف و ظرائف سخن او را در می‌یابند و بازگو می‌کنند به بیکرانی اندیشه و بی پایانی دریافتها و دست نیافتنی بودن عرفان و شکفت انگیزی ادب او واقف‌تر می‌شوند و کوه کمال او را در ساحت کلام و پیامش چنان رفیع و نفس گیر می‌بینند که با خود حافظ هم‌نوا می‌شوند که خورشید در آسمان ساده و پر نقش عرفان و ادب او ذره است. من در طول سالها تحقیق و تدریس دانشگاهی در دوره دکتری زبان و ادب فارسی و معارف الهی به لطیفه‌های نفیسی و عزیزی و گوهرهای ناب و تابناکی از کلام و پیام او رسیده‌ام که اگر بخواهم کمترین و کوتاه‌ترین سخن را درباره یک غزل که سهل است بیتی از یک غزل او بازگو کنم باز هم بر این باورم که حافظ در کوتاه‌ترین و عادی‌ترین عبارت و تعبیر هم کم بدیل است پس به این بیت نخست که یکی از هموارترین و ساده‌ترین و عادی‌ترین غزل‌های اوست بپردازیم:

دوش با من گفت پنهان کاردانی تیز هوش و ز شما پنهان نشاید داشت سِر می فروش
حافظ در این بیت روان و رسا با شش تاکید بر راز و رمز بودن سخن که بنا دارد، با خواننده خود در میان بگذارد پرداخته است.

۱. روش: سخن شبانه و راز آلود است
۲. با من گفت: سخن اختصاصی و محرمانه است
۳. پنهان ج قیدی در اینکه کلام سر است نهانی.
- ۴ و ۵. کاردان تیز هوش: دو صفت یکی برای گوینده و دیگر برای مخاطب گوینده سخن شناس و کاردان و رازدار و شنونده و هوشمند و راز دان.